

Секція: Фінанси, гроші і кредит

ДМИТЕРКО М.О.

аспірант кафедри теоретичної і прикладної економіки

Українська академія банківської справи

м. Суми, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КЛАСТЕРНИХ УТВОРЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ

Функціонування кластерів в економіці передбачає не тільки отримання фінансово-економічних переваг його учасниками, а також й створення умов для соціально-економічного розвитку регіону, в якому присутні дані кластерні утворення. І тому при оцінці ефективності функціонування економічних кластерів доцільно проаналізувати їх вплив на розвиток економічних процесів в регіоні, рівень соціального захисту та забезпечення населення, а також на діяльність учасників кластеру.

Теоретична розробка запропонованого науково-методичного підходу включає чотири послідовних етапи. Так, на першому етапі проаналізована предметна область в розрізі статистичних даних оцінювання досліджуваної ефективності кластерів; здійснена їх систематизація в межах трьох напрямків: економіка регіону (державний макрорівень), підприємства (мікрорівень), соціальна сфера (населення); проведено їх групування на стимулятори та дестимулятори; а також введені умовні позначення (таблиця 1).

На другому етапі відбувається приведення показників оцінювання ефективності кластерів у співставний вигляд.

Третій етап розробки методики оцінювання ефективності кластерних утворень передбачає згортку показників на основі застосування функції Харрінгтона: для показників-стимуляторів (формула 1), для показників-дестимуляторів (формула 2).

Таблиця 1

Ознаковий простір характеристики ефективності кластерів в економіці

Напрямок	Показники	
	Стимулятори	Дестимулятори
Економіка регіону (державний макрорівень)	Темп приросту податкових надходжень від підприємств кластеру до державного та місцевого бюджетів e_1^s	Рівень тіньової економіки в регіоні e_1^d
	Темп приросту інвестицій до регіону, в якому функціонує кластер e_2^s	Індекс цін на продукцію e_2^d
	Темп приросту кількості інноваційних розробок за рахунок підприємств кластеру e_3^s	Темп приросту обсягу торгового дисбалансу e_3^d
Підприємства (мікрорівень)	Рівень конкурентоспроможності p_1^s	Рівень плинності кадрів p_1^d
	Рівень якості продукції p_2^s	Кількість фактів, що засвідчують втрату авторських розробок p_2^d
	Рівень рентабельності діяльності p_3^s	Рівень витрат підприємства p_3^d
Соціальна сфера (населення)	Питома вага робітників, працюючих у несприятливих умовах праці s_1^s	Рівень безробіття s_1^d
	Обсяг фінансових потоків від підприємств кластеру до об'єктів культури, освіти, охорони здоров'я тощо s_2^s	Рівень міграції s_1^d
	Темп приросту витрат на профільну освіту s_3^s	Рівень бідності* s_1^d

*Частка витрат на харчування в сукупних витратах

Так, для показників-стимуляторів функція Харрінгтона наступна:

$$E^s = \sqrt[3]{\prod_{i=1}^3 \exp(-\tilde{e}_i^s)}, P^s = \sqrt[3]{\prod_{i=1}^3 \exp(-\tilde{p}_i^s)}, S^s = \sqrt[3]{\prod_{i=1}^3 \exp(-\tilde{s}_i^s)} \quad (1)$$

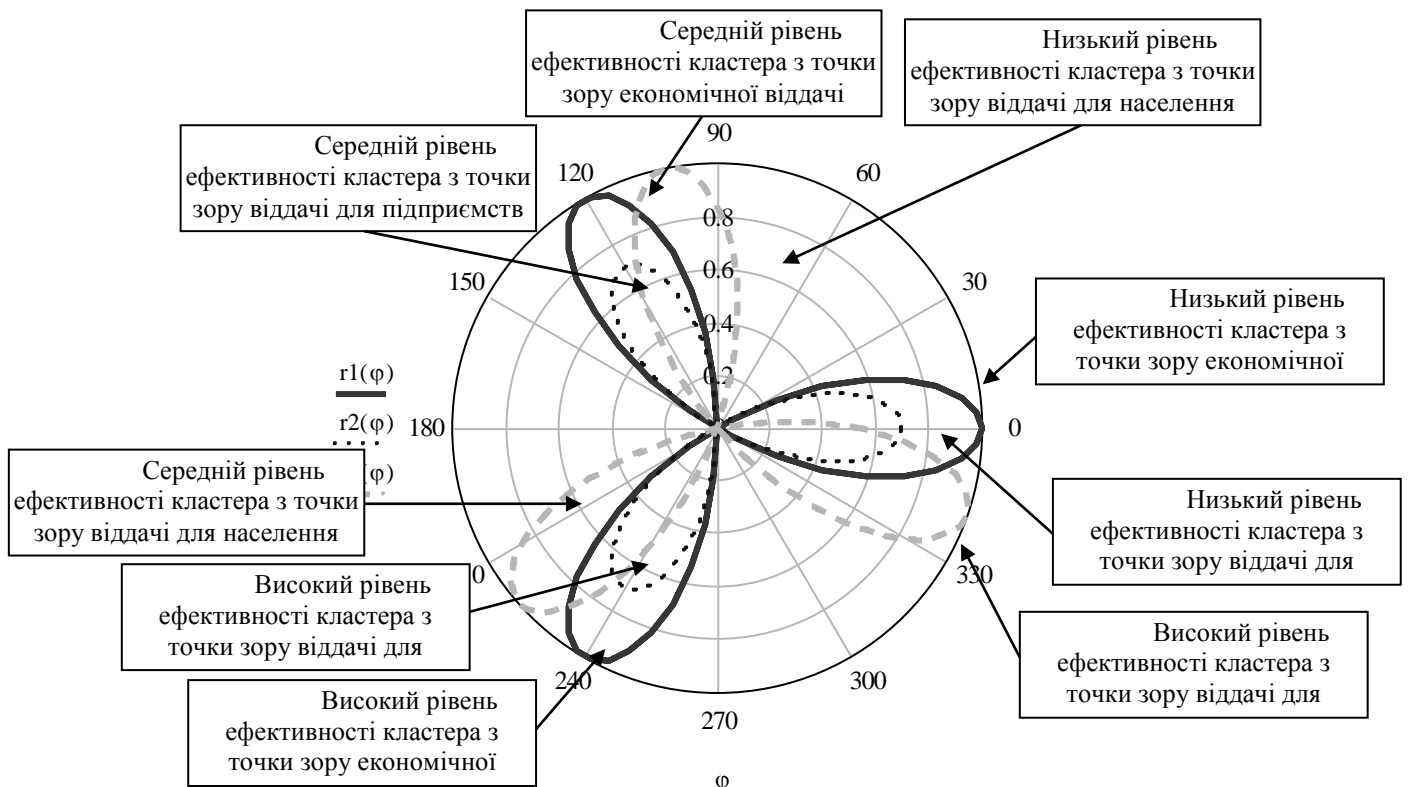
де $E^s(P^s, S^s)$ – інтегральний показник-стимулятор характеристики економіки регіону (державний макрорівень), відповідно підприємств (мікрорівень), соціальної сфери (населення);

Для показників-дестимуляторів:

$$E^d = \sqrt[3]{\prod_{j=1}^3 \exp(-\tilde{e}_j^d)}, P^d = \sqrt[3]{\prod_{j=1}^3 \exp(-\tilde{p}_j^d)}, S^d = \sqrt[3]{\prod_{j=1}^3 \exp(-\tilde{s}_j^d)}, \quad (2)$$

де $E^d(P^d, S^d)$ – інтегральний показник-дестимулятор характеристики економіки регіону (державний макрорівень), відповідно підприємств (мікрорівень), соціальної сфери (населення).

На четвертому етапі здійснюється графічна інтерпретація ефективності кластерів в економіці за допомогою побудови «полярної троянди», пелюстки якої пропонується розглядати як низький, середній та високий рівні ефективності (рис 1).

Рисунок 1 – Графічна інтерпретація ефективності кластеризації в полярній системі координат в розрізі економіки регіону (державний макрорівень), відповідно підприємств (мікрорівень), соціальної сфери (населення)

Отже, сформований методичний підхід комплексно враховує всі можливі сфери на які може впливати кластер та всебічно характеризує рівень важливості його функціонування для економіки як регіону, так і держави в цілому.

Література:

1. Білега О. В. Оцінка ефективності мотиваційних механізмів управління розвитком кластерів / О. В. Білега // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – № 1 (44). – С. 147-152.

2. Бойко Т. Ю. Методичні підходи щодо оцінки ефективності організаційно-економічного механізму регулювання управлінської діяльності підприємницького кластеру / Т. Ю. Бойко // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 1 (9). – С. 15-21.

3. Дубовик В. П. Вища математика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Дубовик., П.О. Юрик. – К. : Ігнатекс-Україна, 2013. – 648 с.

4. Єрмакова О. А. Економічна ефективність функціонування кластерів: оцінка та аналіз впливу на конкурентоспроможність регіону / О. А. Єрмакова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. - №11. – С. 174-181.

5. Тюкавкин Н. М. Методы оценки эффективности функционирования кластеров в промышленности / Н. М. Тюкавкин // Основы экономики, управления и права. – 2013. – № 3 (9). – С. 109-113.

6. Федоренко О. В. Оцінка ефективності діяльності машинобудівного кластера / О. В. Федоренко // Економічний аналіз. – 2014. – № 2. – С. 171-179.